

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI

24

01

KISWAHILI

Muda: Saa 1: 30

Jumatano, 7 Septemba 2011 mchana

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C, D na E zenye maswali **hamsini (50)**.
2. Jibu maswali **yote** katika kila sehemu.
3. Andika herufi ya jibu sahihi kwa kila swali katika karatasi ya kujibia uliyopewa.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika karatasi yako ya kujibia.
6. Andika majibu yote kwa kutumia kalamu ya **bluu au nyeusi**. Majibu yaliyoandikwa kwa penseli **hayatasahihishwa**.

SEHEMU A: SARUFI

Katika swali la 1 - 20 andika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

1. Neno "jenga" likinyumbulishwa katika kauli ya kutendeka litakuwa neno lipi?
A Jengwa   B Jengea   C Jengeka   D Jengesha   E Jengewa.
2. Neno "wamewasilisha" linadokeza hali gani ya kitenzi?
A Kuendelea   B Mazoea   C Masharti   D Matarajio   E Timilifu.
3. "Yeye hupenda sana kusoma Kiswahili." Katika sentensi hii ni neno lipi limetumika kama kiwakilishi?
A Hupenda   B Kiswahili   C Sana   D Yeye   E Kusoma.
4. Katika sentensi zifuatazo ni ipi ipo katika hali ya mazoea?
A Roda alisoma gazeti la Mtanzania.   B Roda atasoma gazeti la Mtanzania.
C Roda husoma gazeti la Mtanzania.   D Roda amesoma gazeti la Mtanzania.
E Roda anasoma gazeti la Mtanzania.
5. Sara alimwambia Heri kwamba hakusafiri bali alikuwa pale pale. Kauli halisi itakuwa ipi?
A Sara alimwambia Heri, "Sikusafiri nipo hapa hapa."
B Sara alimwambia Heri, "Sitasafiri nipo hapa hapa."
C Sara alimwambia Heri, "Sisafiri nipo hapa hapa."
D Sara alimwambia Heri, "Hajasafiri yupo hapa hapa."
E Sara alimwambia Heri, "Hakusafiri yupo hapa hapa."
6. "Alikuwa anajibu kihuni." Neno "kihuni" limetumika kama aina gani ya neno?
A Kielezi   B Kiwakilishi   C Kivumishi   D Kitenzi   E Kihisishi.
7. "Mtu anayetaka msaada wa aina _____ nitampa." Neno linalofaa kukamilisha tundo hiyo ni lipi?
A wowote   B yoyote   C yeyote   D vyovyote   E lolote.
8. "Wanafunzi wanaendelea kusoma Kiswahili ingawa hawana mwalimu." Neno "wanaendelea" limetumika kama aina gani ya kitenzi?
A Kikuu   B Kishirikishi   C Jina   D Kisaidizi   E Kitegemezi.
9. Mahali pale panatisha. Neno "pale" ni aina gani ya neno?
A Kivumishi   B Kiwakilishi   C Kiunganishi   D Kihisishi   E Kielezi.
10. "Kinyonga anatembea." Ukanushi wa sentensi hii ni upi?
A Kinyonga hakitembei   B Kinyonga hakutembea   C Kinyonga hajatembea
D Kinyonga hatembea   E Kinyonga hatatembea.
11. "Mama anapika lakini baba anapanga mawe." Neno "lakini" limetumika kama aina gani ya neno?
A Kivumishi   B Kiwakilishi   C Kielezi   D Kitenzi   E Kiunganishi.

12. "Kiburi si maungwana." Neno "si" limetumika kama aina gani ya kitenzi?
A Kikuu B Kishirikishi C Jina D Kisaidizi E Kitegemezi.
13. "Baba yangu ni mwenyekiti wa kijiji." Neno "mwenyekiti" ni nomino ya aina gani?
A Dhahania B Kawaida C Pekce D Jumla E Mguso.
14. Wengi wa neno chuma ni upi kati ya maneno yafuatayo?
A Machuma B Mavyuma C Vichuma D Vyuma E Michuma.
15. "Wanafunzi walitumiana salamu." Sentensi hii ipo katika kauli gani?
A Kutendana B Kutendana C Kutendewa D Kutendea E Kutendeka.
16. Kinyume cha neno "elea" ni kipi?
A Ibuka B Ibukia C Zamia D Zama E Zamisha.
17. "Huyu _____ mwanangu mpendwa." Neno lipi ni sahihi katika kukamilisha tungo hiyo?
A ndiye B ndio C ndiyo D ndie E ndiwe.
18. "Mbwa _____ ameonkana." Neno lipi ni sahihi ili kukamilisha tungo hiyo?
A aliyepotea B aliopotea C alipotea D amepotea E alivyopotea.
19. Hali ya kuwa na fedha au mali nyingi huitwaje?
A Ukachero B Ukapa C Ukata D Ubahili E Ukwasi.
20. Ni sentensi ipi inawakilisha kauli ya kutendwa?
A Nyumba imeharibiwa na mvua B Nyumba imeharibishwa na mvua
C Nyumba imeharibika na mvua D Nyumba imeharibika kwa mvua
E Nyumba imeharibiwa kwa mvua.

SEHEMU B: LUGHA YA KIFASIII

Katika swali la 21 - 30 andika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

21. "Uzi mwembamba umefunga dume kubwa." Kitendawili hiki kina maana gani?
A Mawingu B Usingizi C Ndoto D Mvua E Ugonjwa
22. "Usisahau ubaharia kwa sababu ya unahodha." Methali ambayo ina uhusiano na hii ni ipi kati ya hizi zifuatazo?
A Ufalme kama mvua, hupiga na kupita. B Ujana ni tembo la nazi, halikawii kupita.
C Usiache mbachao, kwa mswala upitao. D Usishindane na kari, kari ni mja wa mungu.
E Ukiwa na lako, usitazame la mwenzi.
23. "Watoto wangu wote wamevaa hirizi nyeupe." Kitendawili hiki kina maana ipi?
A Mwewe B Kunguru C Njiwa D Kasuku E Chiriku.

24. Hali ya kumfanya mtu atii kila analoambiwa ina maana sawa na nahau ipi kati ya hizi zifuatazo?
 A Kutia akili B Kumkalia kitako C Kumweka kiganjani
 D Kumkalia kichwani E Kumkalia kooni.
25. Ni muhimu kwa kila mtu kuwa mwangalifu na wanaojitangazia kutibu kisukari. Ni usemi upi kati ya ifuatayo ina maana sawa na "kuwa mwangalifu."
 A Kuwa macho B Kuwa hima C Kuwa mweledi
 D Kuwa hadhiri E Kuwa shupavu.
26. "Mambo mabaya na mema hayafungamani." Kifungu hiki cha maneno kinatoa maana ya methali ipi kati ya zifuatazo?
 A Gogo la mbuyu si la mvule. B Liwapo lako ni jema, la mwenzio ni baya.
 C Lila na fila havitengamani. D Lako ni lako, likikufika lina mwenzako.
 E Padogo pako si pakubwa pa mwenzako.
27. Tegua kitendawili kisemacho, "Gari langu halitumii mafuta ya waarabu."
 A Nywele B Ngozi C Miguu D Mikono E Macho.
28. "Umejuaje kuwa mimi ni mgeni hapa?" Methali ipi kati ya zifuatazo inajibu swali hilo?
 A Jogoo wa shamba hawiki mjini B Waarabu wa pemba hujua kwa vilemba
 C Mtoto wa nyoka ni nyoka D Kuku mgeni hakosi kamba mguuni
 E Aibu ya maiti aijua mwosha.
29. Juma alipumzika chini ya mti, alipoulizwa anafanya nini pale alijibu kuwa, "Navinjari tu mwelimu." Jibu sahihi alilotakiwa kutoa ni lipi?
 A Napiga domo B Napunga upepo C Nimepigwa na butwaa
 D Napiga kambi E Nazunguka mbuyu.
30. "Babu kafa kaniachia pete." Kitendawili hiki kina maana gani?
 A Mjusi B Tanduu C Nyoka D Konokono E Jongoo.

SEHEMU C: UFAHAMU

Soma kwa makini habari ifuatayo kisha jibu maswali 31 - 40 kwa kuchagua herufi ya jibu lililo sahihi na kuiandika katika karatasi yako ya kujibia.

Umewahi kusikia viumbe wanaoitwa dinozo. Hawa ni wanyama ambao walikuwepo duniani zaidi ya miaka milioni 65 iliyopita. Wanasayansi wamegundua mabaki ya mafuvu na mifupa yao ardhini. Wanasayansi wamechunguza sana sababu za kutokomea kwa dinozo. Mpaka leo hii haijapatikana sababu rasmi ya tukio hilo. Hata hivyo, bado uchunguzi unaendelea kufanywa katika kutafuta sababu za kupotea kwa wanyama hao.

Tanzania ni miongoni mwa nchi chache duniani zenye wanyama wa aina nyingi. Watalii wengi kutoka kila pembe ya dunia huja kuwaangalia wanyama hawa. Hali hiyo huongeza pato la taifa.

Aidha, vitendo mbalimbali vinahatarisha usalama wa viumbe hao; kwa mfano makazi ya wanyama yanaharibiwa kwa kuchomwa misitu na kukata miti ovyo. Hali hii husababisha misitu kutoweka na kubaki vichaka tu, hivyo wanyama hukosa makazi na mwishowe hupotea. Vilevile binadamu huwinda wanyama kama tembo kwa ajili ya pembe zao.

Sasa umefika wakati kwa kila mmoja wetu kukemea vitendo hivi. Wanyama na mimea ni urithi wa taifa letu. Ni fahari iliyoje kwetu kuwa navyo. Tusipokuwa waangalifu wanyama hao na mimea adimu kama mianzi vitatoweka kabisa. Vizazi vijavyo vitabaki tu kusimuliwa kama tulivyosikia kuhusu dinozo.

31. Dinozo ni wanyama wenye sifa ipi kati ya zifuatazo?
 A Waliotoweka duniani   B Wanaovutia watalii   C Walioishi duniani miaka mingi
 D Wanaoishi duniani   E Wenye mifupa na mafuvu.
32. Kwa kuzingatia habari uliyoisoma mambo mawili yanayoathiri ustawi wa wanyama ni yepi?
 A Uoto na maji   B Mvua na utalii   C Moto na kukata miti
 D Uwindaji na ujangili   E Vichaka na uwindaji.
33. Sababu kubwa ya watu kuwinda na kuwaua ndovu ni ipi?
 A Kupata kitoweo   B Kupata pembe   C Kupata ngozi
 D Kupata mkonga   E Kupata malighafi.
34. Kutokana na habari hii ni sababu ipi inayowafanya watalii kuja Tanzania?
 A Kuwinda wanyama   B Kuongeza pato la taifa   C Kupata malighafi
 D Kupata pembe   E Kuwaangalia wanyama.
35. Tanzania hupata faida gani kubwa kutokana na sekta ya utalii?
 A Kupata fedha za kigeni   B Kupata wageni mbalimbali   C Kuuza bidhaa nyingi
 D Kuongeza pato la taifa   E Kujulikana nchi za nje.
36. Mwandishi anatoa wito gani kwa jamii kuhusiana na usalama wa viumbe hai?
 A Kukemea vitendo vinavyohatarisha usalama wa viumbe hai
 B Kulinda mianzi iliyopo ili isitoweke kabisa
 C Kuhudumia na kuvitunza viumbe hai kwa umakini zaidi
 D Kuthamini na kutambua kuwa viumbe hai ni urithi wa taifa
 E Kulinda na kutunza tembo waliopo ili wasitoweke.
37. Athari zipi zinapatikana kutokana na kuchoma misitu?
 A Kuwepo kwa jua kali na uoto wa asili
 B Kuwepo kwa vichaka na ukame wa kutisha
 C Makazi na malisho ya wanyama kuharibika
 D Mimea na mianzi kutoweka kwa haraka
 E Tembo na mimea kutoweka kwa kasi.
38. Mwandishi anadai kuwa fahari ya taifa letu ni kuwa na vitu gani?
 A Mimea na mianzi   B Maji na misitu   C Wanyama na mimea
 D Mimea na maji   E Wanyama na watalii.

39. Kuna tofauti gani kati ya msitu na kichaka?
 A Msitu ni nyasi na kichaka ni miti
 B Msitu ni miti na kichaka ni nyasi
 C Msitu ni miti mirefu na kichaka ni miti midogo
 D Msitu ni miti mkubwa na kichaka ni miti mifupi
 E Msitu ni nyasi ndefu na kichaka ni nyasi fupi.
40. Kwa ujumla habari hii inahusu nini?
 A Viumbe hai B Mazingira C Dinozo D Usalama wa viumbe E Tembo.

SEHEMU D: USHAIRI

Soma kwa makini shairi lifuatalo kisha jibu maswali 41 - 46 kwa kuandika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi ya kujibia.

Kasimama kizimbani, popo anatetemeka,
 Kaitwa mahakamani, popo kujibu shitaka,
 Atakiwa abaini, kwa ulimi kutamka,
 Ajitete bayana, ni mnyama au ndege.

Hakimu nashukuru, shitaka kunisomea,
 Sina jadi na kunguru, ila na pundamilia,
 Mimi ni mnyama huru, amini ninakwambia,
 Tukidaiwa ushuru, kwa wanyama nalipia.

Ni kweli popo napaa, na mabawa nimepata,
 Lakini mimi nazaa, hilo halina utata,
 Kuwa ndege nakataa, sina undugu na bata,
 Nakataa katakata, mimi si ndege nasema.

Hakimu nathibitisha, kwa moyo wangu thabiti,
 Nazaa na kunyonyesha, vipi niwe msaliti,
 Wale wanaopotosha, niwaonyeshe matiti,
 Hakimu simama kati, nipatie haki yangu.

41. Popo anakataa kuwa si ndege kwa sababu gani?
 A Anataga B Ana mabawa C Anazaa D Anapaa E Ana manyoya.
42. Katika ubeti wa pili wa shairi hili popo anasema "sina jadi na kunguru," usemi "sina jadi" una maana gani?
 A Hana uhusiano B Hana ushirikiano C Hana nasaba
 D Hana urafiki E Hana muafaka.
43. Popo alitakiwa kujitetea bayana. Usemi "kujitetea bayana" una maana ipi?
 A Kujitetea waziwazi B Kujitetea hadharani C Kujitetea kwa hadhari
 D Kujitetea kwa kificho E Kujitetea kwa hadhira.

44. Mstari wa mwisho katika kila ubeti wa shairi hili huitwaje?
 A Kituo vina   B Kituo kimalizio   C Kituo bahari
 D Kituo kitoshelevu   E Kituo kikamilifu.
45. "Kitendo cha kuzaa na kunyonyesha hufanywa na viumbe ambao ni _____." Neno linalokamilisha sentensi hiyo ni lipi?
 A Bata   B Wadudu   C Samaki   D Kunguru   E Wanyama
46. Kichwa cha shairi hili chafaa kiwe kipi?
 A Hakimu   B Popo   C Popo mahakamani
 D Hakimu mahakamani   E Wanyama.

SEHEMU E: UTUNGAJI

Umepewa habari yenye sentensi nne (4) zilizoandikwa bila mtiririko sahihi wa mawazo katika swali la 47 - 50. Zipange sentensi hizo ili ziwe na mtiririko wenye mantiki kwa kuzipa herufi A, B, C na D.

47. Alipomaliza kusema hayo, Mzee Komba akauliza, "Tupande miti wakati inaota kwa uwezo wa Mungu?"
48. Mkutano ulipomalizika kila mtu alirejea nyumbani kwake akiwa na dhamira ya kupanda miti.
49. Bwana miti akasema, "Yatupasa kupanda miti kwa sababu matumizi yake yameongezeka sana siku hizi."
50. Tusipopanda miti mipya tutaishiwa miti kabisa." Bwana miti alijibu.